

۷۶۶۱۰ نمبر، درخشا پبلیشز

رسول راہدہ سالانہ ریمونیج: نراہدہ تاملہ ۶

۶۶۶۱۰، ہلنگتال لشنا خستہ نمبر

۱۱۷

۱۲۸۱۰۰۳۸-۰۰۳-۰۰۳-۰۰۳-۱

در خلوت غزل

تقدیم بہ عزیزانہ پبلیشنگ ہاؤس، لاہور، پاکستان، ۱۱۷

رسول راہدہ سالانہ ریمونیج

۰۱۵۶۸۷۲ نمبر، رسالہ لشنا خستہ

رسول شہبازی

(گزیدہ ہزار سال غزل پارسی)

معلم پاکتھا می داد و رسم

زندگی

غلامرضا صفدری

شاعر شوریدہ، دوست ہمہ دل رفیق اوقات غم و شادی، کہ زود پر

تحقیق، گردآوری و گزینش:

کشید

دکتر رضا شیرزادی

راہدہ تاملہ ۶

درخشا پبلیشز

پاورسلنگ: ریکارڈنگ: ۶۶۶۱۰: راہدہ

۰۰۰۱: نراہدہ لشنا خستہ: راہدہ

۰۰۲-۰۰۲-۰۰۲-۰۰۲-۱: راہدہ

تسا لشنا خستہ راہدہ

ہلنگتال لشنا خستہ

۱۵۶۸۷۲ نمبر

۵ حقہ، ۶۹، پ، لشنا خستہ، لاہور، پاکستان، ۱۱۷

۶۶۶۶۶۶، ۷۰۷۵۶۶۶۶، ۶۶۶۶۶۶، ۸-۷۶۶۶۶۶، ۶۶۶۶۶۶-۶۶۶۶۶۶، ۶۶۶۶۶۶-۶۶۶۶۶۶

www.negarpub.com

Email: negarpub@yahoo.com

مؤسسہ انتشارات نگاہ

تأسیس ۱۳۵۲

فهرست

۱۱	پیش گفتار.....
۱۵	انتخاب روح ایرانی.....
۲۳	شعر، موسیقی، غزل.....
۲۵	پیوندی عمیق.....
۲۷	مقدمه.....
۳۹	رودکی بلخی.....
۴۲	سنایی غزنوی.....
۴۷	انوری.....
۵۳	جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی.....
۵۸	خاقانی شروانی.....
۶۴	عطار نیشابوری.....
۸۶	فخرالدین عراقی.....
۹۴	فرید اصفهانی.....
۹۶	همام تبریزی.....
۱۰۱	نزاری قهستانی.....
۱۰۱	زندگی نامه:.....
۱۰۷	اوحدی مراغه‌ای.....
۱۲۵	خواجوی کرمانی.....
۱۴۲	عماد فقیه کرمانی.....
۱۵۶	عبید زاکانی.....

۳۶۸	سروش اصفهانی
۳۷۰	میرزا حبیب خراسانی
۳۸۰	وقار شیرازی
۳۸۴	افسر کرمانی
۳۸۶	وحدت کرمانشاهی
۳۸۸	ادیب نیشابوری
۳۹۲	عبرت نائینی
۳۹۹	فصیح الزمان شیرازی
۴۰۳	شوریده‌ی شیرازی
۴۱۴	صفای اصفهانی
۴۱۶	سرخوش تفرشی
۴۱۸	صغیر اصفهانی
۴۲۲	اقبال لاهوری
۴۲۷	عارف قزوینی
۴۳۳	ابوالقاسم لاهوتی
۴۳۶	محمود تندری
۴۳۸	ملک الشعراى بهار
۴۴۳	نظام وفا
۴۴۸	فرخی یزدی
۴۵۲	یحیی ریحان
۴۵۴	جلال‌الدین همایی
۴۵۸	حسین پژمان بختیاری
۴۶۱	محمدحسین شهریار
۴۶۶	قاسم رسا
۴۶۹	ذوقی همدانی
۴۷۲	رعدی آذرخشی
۴۷۷	رهی معیری

۱۵۸	سلمان ساوجی
۱۷۳	شاه نعمت‌الله ولی
۱۷۷	عبدالرحمان جامی
۱۹۱	باباافغانی شیرازی
۲۰۰	کمال‌الدین محتشم کاشانی
۲۱۱	وحشی بافقی
۲۲۰	شیخ بهایی
۲۲۴	عرفی شیرازی
۲۳۳	نظیری نیشابوری
۲۳۹	شرف‌الدین شاپورتهرانی
۲۴۳	فصیحی هروی
۲۴۶	ابوطالب کلیم کاشانی
۲۵۱	طالب آملی
۲۶۵	فیاض لاهیجی
۲۷۲	صائب تبریزی
۲۸۵	ملاحسن فیض کاشانی
۲۹۶	بیدل دهلوی
۳۰۴	حزین لاهیجی
۳۲۲	هاتف اصفهانی
۳۳۰	سحاب اصفهانی
۳۳۷	مجمر اصفهانی
۳۳۹	واله اصفهانی
۳۴۲	نشاط اصفهانی
۳۴۸	زرگر اصفهانی
۳۴۹	یغمای جندقی
۳۵۳	فروغی بسطامی
۳۶۲	قاآنی شیرازی

۴۸۲	امیری فیروزکوهی
۴۸۹	ابراهیم صهبا
۴۹۲	مؤید ثابتی
۴۹۶	هادی پیشرفت
۴۹۸	ابوالحسن ورزی
۵۰۲	احمد گلچین معانی
۵۰۹	فریدون توللی
۵۱۴	علی اشتری
۵۲۰	رحیم معینی کرمانشاهی
۵۲۴	عبدالعلی ادیب برومند
۵۲۸	اسماعیل نواب صفا
۵۳۲	پروین دولت آبادی
۵۳۸	مشفق کاشانی
۵۴۳	سیاوش کسرابی
۵۴۷	فریدون مشیری
۵۵۶	عبدالله الفت
۵۶۰	نظمی تبریزی
۵۷۱	مهرداد اوستا
۵۷۶	شرف الدین خراسانی
۵۷۹	هوشنگ ابتهاج
۵۸۷	سیمین بهبهانی
۵۹۹	مهدی اخوان ثالث
۶۰۷	نادر نادرپور
۶۱۱	فخرالدین مزارعی
۶۱۶	فروغ فرخزاد
۶۱۸	منوچهر نیستانی
۶۲۱	پرویز خائفی

۶۲۳	نوذر پرننگ
۶۲۵	محمد رضا شفیعی کدکنی
۶۳۰	سید علی موسوی گرمارودی
۶۳۳	محمد علی بهمنی
۶۳۹	حسین منزوی
۶۵۳	سید حسن حسینی
۶۵۸	سلمان هراتی
۶۶۱	قیصر امین پور
۶۶۸	تک غزل‌ها
۷۰۱	فهرست منابع

کتاب «در خلوت غزل» که به کوشش آقای دکتر رضا شیرزادی تدوین شده، جای خالی یک منبع مهم ادبی را برای پژوهش در عرصه غزل پر کرده است و می‌تواند مرجع معتبر و قابل اعتمادی برای بررسی غزل فارسی، شناخت سرچشمه‌های آن و درک تحول آن طی تاریخ به شمار آید. غزل، فخر ادب پارسی است و در سیر تاریخی خود به مهم‌ترین نوع ادبی ایران تبدیل شده است. از این رو در عرصه پژوهش‌های ادبی، غزل پژوهی جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص می‌دهد.

در رهگذر ایام و در میان سخن‌سرایان و پارسی‌گویان، غالباً ادیب به کسی گفته می‌شده که توانایی سرودن غزل داشته باشد. از این رو غزل، ملاک و معیاری برای سنجش توانایی اهل ادب به شمار می‌آمده است. در دوره کنونی و به رغم رواج قالب‌های نوینی همچون شعر بجا، شعر سپید و شعر آزاد، هنوز هم غزل بر تارک ادبیات معاصر نشسته و جایگاه شامخ و استوار خود را در میان انواع ادبی معاصر از دست نداده است. تداوم غزل به عنوان یکی از قالب‌های ادبی زنده و رایج، جدا از تداوم حیات جنبه‌های معنوی و عاطفی غزل‌سرایان سنتی، به معنای بقای نظام مدون وزن شعر فارسی در قالب‌های عروضی است. در هر صورت هیچ غزلی بدون یکی از اوزان ثبت شده پیشین (و یا همراه با اصلاحاتی در اوزان گذشته) نمی‌تواند شکل بگیرد و همین امر، راه را برای تحول و تکامل وزن در آینده ادبیات ایران باز می‌گشاید.

از این گذشته، تصور هرگونه سیمایی از عشق در سرزمین ما بدون توجه به غزل، به عنوان اصلی‌ترین واگرنه ادبیات عشق، در میان ما ایرانیان ناممکن است. آنچه در این مجموعه، از تاریخ کمابیش هزار ساله غزل گرد آمده است، نمونه چشمگیری از نمایش این سیر تاریخی و چگونگی تحول غزل در طول ایام بوده است. این مجموعه شامل نمونه‌های غزل، از پیش از

تاریخ و فرهنگ ایران...
تعمق در احوال سخن سرایان...
می خوانند...

پیش گفتار

گامی بلند در راهی بی پایان

میلاد...
لغات...
نویسنده...
رضی...
و لغات...

کتاب «در خلوت غزل» که به کوشش آقای دکتر رضا شیرزادی تدوین شده، جای خالی یک منبع مهم ادبی را برای پژوهش در عرصه غزل پر کرده است و می تواند مرجع معتبر و قابل اعتمادی برای بررسی غزل فارسی، شناخت سرچشمه های آن و درک تحول آن طی تاریخ به شمار آید. غزل، فخر ادب پارسی است و در سیر تاریخی خود به مهم ترین نوع ادبی ایران تبدیل شده است. از این رو در عرصه پژوهش های ادبی، غزل پژوهی جایگاه ویژه ای را به خود اختصاص می دهد.

در رهگذر ایام و در میان سخن سرایان و پارسی گویان، غالباً ادیب به کسی گفته می شده که توانایی سرودن غزل داشته باشد. از این رو غزل، ملاک و معیاری برای سنجش توانایی اهل ادب به شمار می آمده است. در دوره کنونی و به رغم رواج قالب های نوینی همچون شعر نیمایی، شعر سپید و شعر آزاد، هنوز هم غزل بر تارک ادبیات معاصر نشسته و جایگاه شامخ و استوار خود را در میان انواع ادبی معاصر از دست نداده است. تداوم غزل به عنوان یکی از قالب های ادبی زنده و رایج، جدا از تداوم حیات جنبه های معنوی و عاطفی غزل سرایی سنتی، به معنای بقای نظام مدون وزن شعر فارسی در قالب های عروضی است. در هر صورت هیچ غزلی بدون یکی از اوزان ثبت شده پیشین (و یا همراه با اصلاحاتی در اوزان گذشته) نمی تواند شکل بگیرد و همین امر، راه را برای تحول و تکامل وزن در آینده ادبیات ایران باز می گشاید.

از این گذشته، تصور هر گونه سیمایی از عشق در سرزمین ما بدون توجه به غزل، به عنوان اصلی ترین واگویه ادبیانه عشق، در میان ما ایرانیان ناممکن است. آنچه در این مجموعه، از تاریخ کمابیش هزار ساله غزل گرد آمده است، نمونه چشمگیری از نمایش این سیر تاریخی و چگونگی تحول غزل در طول ایام بوده است. این مجموعه شامل نمونه های غزل، از پیش از

صد شاعر دوره کهن و معاصر است و برای پژوهشگران ادب فارسی، میدانی گسترده برای تحقیقات ادبی بر روی این جلوه‌ها و چهره‌های بارز غزل، در ادبیات ما است. برای نمونه می‌توان این زمینه‌ها را برای عرصه تحقیق بر روی این مجموعه انتخاب کرد:

- ۱- بحث پیرامون وزن و بسامد اوزان عروضی در غزل‌های حاضر
 - ۲- بحث پیرامون ردیف و نقش واژگان سازنده ردیف در ساختار این غزل‌ها
 - ۳- بحث پیرامون قافیه و روش‌های شکل‌گیری قافیه در غزل‌های برگزیده
 - ۴- مقایسه عشق حقیقی و مجازی در غزل‌ها
 - ۵- شیوه‌های تصویرآفرینی و صور خیال و کاربرد آرایه‌های علم بیان
 - ۶- شناخت آرایه‌های لفظی و بررسی بسامد و تحول این آرایه‌ها در گذر تاریخی
 - ۷- بررسی ظرفیت‌های موسیقایی غزل‌ها و جایگیری هر یک از آنها در دستگاه‌ها و گوشه‌های ردیف آوازی موسیقی ایرانی
 - ۸- بررسی زبان‌شناختی و درک تحول زبان در مقولات آواشناختی، واژه‌شناختی و همچنین در صورت نحوی و ترکیبی کلام در جریان تاریخ شکل‌گیری غزل‌های حاضر
 - ۹- بررسی سبک‌شناختی این غزل‌ها و استخراج تفاوت‌های سبکی آنها
 - ۱۰- بررسی ابیات مطلع و مقطع و چگونگی حسن آغاز و حسن ختام در این غزل‌ها
- در این کتاب البته جای سه غزل‌سرای بزرگ، تماماً خالی است: مولانا، سعدی و حافظ. چراکه بی‌گمان از میان غزل‌های آنان، برگزیدن چند غزل، دشوار و چه بسا ناممکن می‌نموده است. این سه شاعر، در اوج غزل سنتی ایران قرار گرفته‌اند و همه غزل‌های آنها در مذاق اهل ذوق، شیرین است. ملاک این حلاوت و پسند را باید آن بدانیم که غالب غزل‌های این سه شاعر بزرگ، توسط اهل موسیقی، برای آواز و یا تصنیف برگزیده شده‌اند و همین بس که بسیاری از آنها با نوای جاودانه استادان آواز، در خاطره مشتاقان ادب ثبت و ضبط شده‌اند. در عهد قاجار، فرصت‌الدوله شیرازی کتابی فراهم آورد با عنوان بحورالالحان. او در این کتاب که در نوع خود بی‌نظیر بوده است، در حد شناخت خود از موسیقی و اوزان عروضی، طی دسته‌بندی جالبی برای هر وزن، گوشه یا گوشه‌هایی را که در هر یک از دستگاه‌های موسیقی ایرانی می‌توان شعرهای آن وزن را در آنها به آواز خواند، تعیین کرده است. اگر چه می‌توان مدعی شد که کلیه اوزان عروضی را در همه گوشه‌های ردیف آوازی موسیقی ایرانی می‌توان اجرا کرد، اما جا دارد دکتر رضا شیرزادی چنانچه این راه را بخواهند ادامه دهند همچون فرصت‌الدوله شیرازی گوشه‌های پیشنهادی برای هر وزن را در جلد دومی که بر این کتاب ارزشمند می‌نگارند، ارائه کنند. به ویژه آنکه ایشان خود آشنا به آواز و موسیقی اصیل ایرانی هستند و با این کار می‌توانند بایی جدید در انطباق گوشه‌های دستگاه‌های موسیقی

مقامی ایران با اوزان عروضی شعر پارسی بگشایند.

بی‌تردید چه برای اهل ادب و یا اهل موسیقی و چه برای زبان‌شناسان و همچنین پژوهندگان تاریخ و فرهنگ ایران زمین، کتاب «در خلوت غزل» دروازه‌ای خواهد بود برای تحقیق و تعمق در احوال سخن‌سرایان این سرزمین و سرآغازی می‌تواند باشد بر پویه پژوهشی آنان که می‌خواهند در غزل فارسی تدقیق و تدبیر بیشتری به عمل آورند.

انتخاب روح ایرانی

دکتر عطاالله کوپال

تابستان ۱۳۹۲

در این زمانه...

عراق می‌تابد و سینه غزل است

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...